

Lezsák: fontos feladat az elszakított nemzetrészek értékeinek feltárása

A Székelyföld című folyóirat bemutatja a régiót, és a régióba is behozza a nagyvilágot

Az elegáns, kézbe és zsebbe simuló Bibliotheca Moldaviensis fő célkitűzése, hogy mindkét nyelven hozzáférhetővé tegye azokat a moldvai csángó magyarokra vonatkozó forrásmunkákat, amelyek nélkülözhetetlenek e nehéz életű népcsoport múltja és művelődése iránt érdeklődők számára.

A lakiteleki sátor szellemiségében Dsida Jenő *Psalmus Hungaricusának* részletével köszöntette a résztvevőket Dr. Horváth Béla, a Kölcsy Kör vezetője március 22-én, szerdán a Polgárok Házában. Majd arról szólt, hogy majdnem 9 évvel ezelőtt indította el Lezsák Sándor a Kölcsy Kör. Első rendezvényüket 2008. április 3-án tartották. Az elmúlt 45 rendezvényből 12-nek tematikája teljes mértékben kapcsolódik Dsida Jenő soraihoz, a Kárpát-medencei magyarsághoz és Lakitelekhez. Így tartottak rendezvényt az autonómiáról, Trianonról, Teleki Pálról, a Kurultájról s természetesen a Csurka István- emlékest és a Für Lajos- emlékest is ehhez a gondolatkörhöz kapcsolódik. Ezt követően levetítették a Lakiteleki Népfőiskola Moldvai Magyar Értékgyűjtő Kollégiumának kisfilmjét.

„A múltbeli kötődések, találkozások mind a jelen és a jövő forrásai” – kezdte Lezsák Sándor az Országgyűlés alelnöke, a Nemzeti Fórum elnöke bevezetőjét. Beszámolt arról, hogy fiatalabb korában kereste az előtte járó nemzedék, a Hetek, a Kilencek költőcsoportokkal a kapcsolatot, és nagy örömmel olvasta például Buda Ferenc, Agh István verseit. Gálfalvi György erdélyi író pedig a '70-es évek elején mutatta be őt Ferenczes Istvánnak. Azóta Lezsák végigkíséri Ferenczes életútját. Sokan segítettek neki, így Szakolczay Lajos, akivel szintén a '70-es évek elején került kapcsolatba, és akinek erdélyi vonatkozású írásai bemutatták a helyi irodalmi, színházi életet. Az az élmény maradt meg benne, hogy a valóság lüktető zajában, keserűségében, gyönyörűségében éltek, és mindig azt vizsgálta, mit lehetne még tenni a magyar irodalom terjesztése érdekében. „Az a sok-sok élmény, amit például Lovétei Lázár László, Ferenczes István és többek munkássága jelentett számomra, s ennek a már említett több évtizedes ismeretanyagának a sűrítője is arra készítetett, hogy induljon el a lakiteleki főiskola értéktáró külhoni kollégium sorozata.” Hiszen fontos feladat az elszakított nemzetrészek értékeinek feltárása, a mai valóság megismerése. „A Moldvai Magyar Értékgyűjtő Kollégium filmjéből láthatunk egy kis részletet, és a kollégium lényege, hogy 40-50 fiatal a Kárpát-medencei egyetemokről, főiskolákról egy héttel járja a terepet, kérdőív, mélyintrejük se-

gítségével felméri a településeket, felveszi az énekeket, történeteket, majd feldolgozzák az adatokat. Pontosan 16 ilyen kollégium fejezte be tevékenységét, s az elmúlt két és fél évben közel 1000 fiatal vett részt ebben a munkában. A moldvai magyar települések értéktáró munkája azért volt nehéz, mert az ott élők zárkóztak. Ezért is látom vendégül már 15 éve minden esztendőben a csángó magyar pedagógusokat – ami által oldódott a feszültség.” Megtudtuk, hogy a külhoni magyar értéktár bővítését segíti a népfőiskola értéktáró programja. Ennek keretében szervezték meg a Komárom Kollégiumot, az Alsó-Csallóköz déli településeinek értéktáró konferenciáját Nagymenyeren, melynek szakmai szervezője a Szlovákiai Magyar Művelődési Intézet igazgatója, Huszár László, technikai szervezője a népfőiskola részéről pedig dr. Horváth Zsolt volt. A konferenciára már elkészült az a 250 oldalas könyv is, ami a feltáró munka, a kutatások összegzését tartalmazta. 2016 nyarán és őszén egy-egy hetes kutatómunka zajlott 25 felvidéki településen (Balony, Bogyá, Bogyarét, Csallóközarányos, Csicsó, Csiliznyárad, Csilizpatas, Csilizradvány, Ekel, Füss, Gellér, Izsap, Keszegfalva, Koloznéma, Kulcsod, Lakszakállas, Medve, Megyerics, Nagykeszi, Nagymenyér, Nemesócsa, Őrsújfalva, Szap, Szilas, Tany), s a könyv a kutatómunka eredményeit tartalmazza, mint ahogy maga a konferencia is az értéktáró munkáról szólt. Óriási élmény egy hazai főiskolák számára, hogy észéki vagy muravidéki, hegyközi, gyimesi, moldvai területeken élő magyarokat, és azok kultúráját, hagyományát ismerheti meg. Ezzel nem fejeződik be a munka, mert az adatok feldolgozása alapján tudunk nemzetpolitikai szabadegyetemet szervezni. „Mindezt azért emeltem ki, mert két olyan kiválóságot látunk vendégül, akik a gyakorlatban is a valóság jegyesei. Tehetségfelismerő és tehetség gondozó munkájuk által tartják meg az elszakított területeken azokat, akik családban, kis- és nagyobb közösségekben dolgoznak, gondolkodnak. A magyar nemzeti irodalom képviselői, mert az erdélyi, felvidéki, délvidéki, kárpátaljai írók, költők mind ebbe az egységbe tartoznak.”

Lezsák kérdésére Ferenczes István és Lovétei László azt felelték, nem tudnák elhagyni Székelyföldet, sosem gondolták rá,

Lezsák Sándor, az Országgyűlés alelnöke, a Nemzeti Fórum elnöke és Dr. Horváth Béla, a Kölcsy Kör vezetője

még a legsötétebb években sem. Lovétei László József Attila-díjas költő, a *Székelyföld* főszerkesztője elmesélte, hogy 1998-ban, miután elvégezte az egyetemet Kolozsvárott, felkereste Ferenczes István, megkérdezte, haza szeretne-e menni Székelyföldre, mert ha igen, akkor a *Székelyföld* folyóiratban lenne számára szerkesztői állás. 1997 októberében indult el ez a folyóirat, s mikor Lovétei hazakerült Székelyföldre, akkor már egy éve volt a palettán. Idén ünneplik 20 éves születésnapjukat. Bár elhetett volna Lovétei László Csíkszeredában, de ő Csíkszerendomokost választotta. Mégpedig azt a kis települést, ahol a Márton Áron Múzeum üzemel. A néhai püspök pedig nemcsak egyházi vezetőként, hanem közíróként is megállja a helyét, templomi beszédei, levelei, valamint az *Erdélyi Iskolában* megjelent írásai, tanulmányai kiváló irodalmi alkotások. Erről meggyőződhetek azok, akik elolvasták a Székely Könyvtár 18. kötetét, melynek címe: Márton Áron: *Válogatott írások és beszédek*.

Ferenczes István Babékoszorú-díjas költő, író, a *Székelyföld* alapító-főszerkesztője, a *Moldvai Magyarság* főszerkesztője arról beszélt, hogy a diktatúra bukása után az RMDSZ-ben politizált, de mindig is érezte, hogy nem akar politikus lenni. 1995-ig töltött be a pártban különböző tisztségeket. Még a '80-as években írt egy verset ezzel a refrénnel: „nincs hazám, nincs hazám”. Aztán rájött, hogy ez ostobaság – még akkor is, ha akkor úgy érezte –, mert hazája: Székelyföld. Ha szűkítünk, akkor Csíkszered. Ha még inkább, Pálfalva. Feltehetjük a kérdést, hogy a világháló által háttérbe szorított, alulfinanszírozástól nyögő kiadói világban mi magyarozza ennek a lapnak a sikerét? A válasz: mindenekelőtt talán az, hogy az erdélyi környezetegyütttest felmérése úgy döntöttek, nem újabb irodalmi lapot kell csinálni, hanem egyfajta multidiszciplináris kiadványt néprajzzal, történelemmel, szociológiával – és természetesen irodalommal is. És talán azért sem sülyedtek el a provincializmusban, mert – és ez volt Ferenczes egyik legjobb döntése – eleve az 1990-es években kirajzó fiatalokkal kezdett el dolgozni. Ferenczes István közölte, hogy olyan lapban gondolkozott, mely bemutatja a nagyvilágnak a régiót, Székelyföldet, és a régióba is behozza a világirodalmat, s ezt, az alakulást egy akkori jogszabály lehetővé is tette. Eleinte voltak adminisztrációs gondok, majdnem csődbe ment a lap, de hála Istennek 2000-ben megszületett a Hargita Kiadó, mely kiadja a *Székelyföldet*, a *Moldvai Magyarságot* és a Székely Könyvtár sorozatait. A rendezvény közben Ferenczes István és Lovétei László a kiadó által megjelentetett versesköteteikből olvastak fel. Ferenczes úgy érzi, a Gutenberg-galaxisnak sosem lesz

vége, bár manapság nem az az elsődleges. Lovétei László szerint sokat számít az erkölcsi és az anyagi támogatás is, mert ha „lekapcsolják a villanyt, akkor nem lesz sem Gutenberg-, sem pedig Neumann-galaxis. Ferenczes azt is kiemelte, akkor nyugodott meg teljesen, mikor megtalálta utódját Lovétei László személyében.

De mit lehet tudni a Székely Könyvtár sorozatról? A könyvsorozat Hargita Megye Tanácsa és a Hargita Kiadóhivatal közös kiadási projektje. Olyan, a székelység múltjával és jelenével foglalkozó köteteket adnak ki, amelyek nemcsak székely-magyar öntudat megerősödését segítik elő, hanem egyúttal élvezetes olvasmányul is szolgálnak. Számlolnak azzal, hogy a sorozatban megjelenő kötetek egyes darabjai már ott lehetnek a családi és a közkönyvtárak polcain, ennek ellenére úgy gondolják, hogy sorozatban való megjelentetésükkel olyan „szellemi minimumot” kínálhatnak az olvasóknak, amelyre a későbbiekben bízást lehet majd alapozni. Elsőrendű szempont, hogy szép kötetek jelenjenek meg a sorozatban, amelyekre később, mint műtárgyakra is büszke lehet a könyvek tulajdonosa. A sorozat kötetei épp ezért egységes kontosben, „kézhez álló”, könnyen olvasható, forgatható formátumban jelennek meg.

Ne feledkezzünk meg a csángó magyarokról sem. A *Bibliotheca Moldaviensis* a moldvai csángók könyvtára. 2006-ban igen jelentős könyvsorozat magyar és román nyelven történő megjelentetéséhez fogott a moldvai magyarság hagyományos műveltségének közkinccsé tételét évek óta felvállaló csíkszeredai Hargita Kiadóhivatal. 2000-től gondozza a moldvai csángók egyetlen folyóiratát, a *Moldvai Magyarságot*; 2001-ben kiadta a magyar irodalom csángókkal foglalkozó verseiből Mirk László által összeállított válogatást (*Az ember ott a legfájdóbb magyar*); és az ugyancsak általa megjelentetett *Székelyföld* folyóirat is több, csángó témájú írást közöl. Az elegáns, kézbe és zsebbe simuló *Bibliotheca Moldaviensis* fő célkitűzése, hogy mindkét nyelven hozzáférhetővé tegye azokat a magyar és román szerzőktől való, a moldvai csángó magyarokra vonatkozó forrásmunkákat, amelyek nélkülözhetetlenek e nehéz életű népcsoportunk múltja és művelődése iránt előítéletek nélkül érdeklődők számára. A közléseket mindegyik könyvben komoly jegyzetapparátussal ellátott értékelés egészíti ki, amely bemutatja a szerzőt, elhelyezi művét az adott korban és vázolja a téma tudományos hátterét. Tény, hogy bár sokan ismerjük Erdélyt, feltölt bennünket, ha meglátjuk gyönyörű tájait, de jó lenne, ha az emóció mellett konkrétan is támogatnánk ezeket a nemes céllal létrejött folyóiratokat.

Ferenczes István Babékoszorú-díjas költő, író, a *Székelyföld* alapító-főszerkesztője, a *Moldvai Magyarság* főszerkesztője és Lovétei László József Attila-díjas költő, a *Székelyföld* főszerkesztője